

شب قدر و فضایل آن

بسمه تعالی

معنای لغوی واصلاحی "قَدْر" - در لغت به معنای اندازه و اندازه گیری است، اندازه کردن چیزی، ارزش، توانگری، حرمت، وقار (۱ و ۲).
قَدْر - ویژگی هستی و وجود هر چیز و چگونگی آفرینش (۳) فرمان الهی، سرنوشت و آنچه که خداوند برای بندگان خود مقدر نموده (۲).

بنابر حکمت الهی در نظام آفرینش، هر چیزی اندازه خاصی دارد و هیچ چیزی بی حساب و کتاب نیست. جهان حساب دارد و به اساس بسیار دقیق و منظم، گذشته، حال و آینده آن با هم ارتباط دارد.
مرحوم شهید مرتضی مطهری در تعریف قدر میگوید:
" قدر به معنای اندازه و تعیین است، حوادث جهان از آن جهت که حدود و اندازه و موقعیت مکانی و زمانی آنها تعیین شده است، مقدور به تقدیر الهی است (۴)."

معنای تقدیر الهی این است که در جهان مادی، آفریده ها از حیث هستی و آثار و ویژگی هایشان محدوده ای خاص دارند. این محدوده با امور خاص مرتبط است. هر موجود مادی به وسیله قالب هایی از داخل و خارج، اندازه گیری و قالب گیری میشود. این قالب، حدود، یعنی طول، عرض، شکل، رنگ، موقعیت مکانی و زمانی و سایر عوارض و ویژگی های مادی آن بشمار می آید. پس معنای تقدیر الهی در موجودات مادی، یعنی هدایت آنها به سوی مسیر هستی شان است که برای آنها مقدر گردیده است و در آن قالب گیری شده اند (۳).

شب قدر در قرآن کریم با واژه لیلۃ القدر و در سوره دخان با صفت مبارکه (وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَارَكَةٍ) یاد شده است. در اینجا خداوند به حرمت این کتاب سوگند خورده و این کتاب را در یک شب و یکپارچه

نازل نموده است. سورهءمبارکه قدر، نزول قرآن را در شب قدر بیان میکند. و آن شب راتعظیم نموده از هزار ماه بالاتر میداند.

در شب قدر هر حادثه ای که در طول سال از آن شب تا شب قدر سال آینده واقع گردد، چه از خیر و شر، طاعت و معصیت، فرزندى که قرار است متولد شود یا اجلى که قرار است فرا رسد یا رزقى که قرار است برسد همه و همه تقدیر میشود (۳).

دقیقاً معلوم نیست شب قدر کدام شب است. اهل سنت اعتقاد دارند که در یکی از ده شب آخر ماه مبارک رمضان و اغلباً شب ۲۷ رمضان، شب قدر میباشد. مسلمانان سلفی اعتقاد دارند که شب قدر در تمام روزگار، همان شبی بود که قرآن در آن نازل گردید و دیگر تکرار نمی شود (۵). برخی نیز اظهار داشته اند که در زمان زندگی حضرت محمد (ص)، شب قدر در هر سال تکرار می شد اما پس از رحلت آنحضرت، شب قدر از بین رفته است (۶). برخی هم معتقد بوده اند که شب قدر، شبی است در تمام طول سال ولی در هر سال شب نامعلومی میباشد. در سال بعثت در ماه رمضان بوده اما در سالهای دیگر ممکن است در ماه های دیگر باشد. قرار تفسیر المیزان، هر ادعا و یا تفسیری که شب قدر را خارج از ماه مبارک رمضان گفته باشد، نادرست است.

به اساس مذهب تشیع از امام جعفر صادق (ع) روایت شده که شب قدر تا قیامت باقی و در ماه مبارک رمضان واقع است (۷). در روایات شیعه آمده است که شب قدر یکی از سه شب نوزدهم، بیست و یکم و بیست و سوم ماه مبارک رمضان می باشد که احتمال شب بیست و سوم بیشتر است.

شب قدر از شب های بسیار مقدس و متبرک اسلامی است. خداوند عظیم در قرآن کریم از شب قدر به بزرگی یاد کرده و سوره ای بنام قدر نازل فرموده است. در تمام سال شبی به خوبی و فضیلت شب قدر نمی رسد. این شب، شب نزول قرآن، شب فرود آمدن ملائک و روح (یعنی جبرئیل)، نیز نام گرفته است. عبادت در شب قدر برتر از عبادت هزار ماه است.

در این شب مقدرات یک سال انسانها، از این شب قدر تا شب قدر سال آینده و روزیها، عمرها و امور دیگر مشخص می شود. ملائک در این شب بر زمین فرود می آیند. نزد امام زمان (عج) میروند و آنچه را برای بندگان مقدر شده، برایشان عرضه میدارند.

شب زنده داری، تلاوت قرآن مجید، مناجات و عبادات دیگر در این شب بسیار توصیه و تأکید شده است.

با توجه به آیات سوره قدر میتوان به فضیلت های شب قدر پی برد.

ترجمه سوره مبارکه قدر از تفسیر المیزان:

بِنامِ خدایِ رحمانِ و رحیم

ما این قرآن عظیم الشان را (که رحمت و احسان و حکمت جامع است) در در شب قدر نازل کردیم - و چه ترا به عظمت این شب قدر آگاه تواند کرد؟ - شب قدر به مقام و مرتبه از هزار ماه بهتر و بالاتر است - در این شب فرشتگان و روح (یعنی جبرئیل) به اذن خدا از هر فرمان (و دستور الهی و سر نوشت خلق) نازل کرد - این شب رحمت و سلامت و تهنیت است تا صبحگاه.

فضیلت های شب قدر بیشمار است که از جمله یکی آمرزش گناهان و دیگر قلب ماه رمضان بودن آن است.

قسمیکه در بالا هم تذکار رفت، نزول تمام قرآن مجید بصورت مجموع، یکباره و دفعی در این شب میباشد. اما نزول تدریجی قرآن در ظرف بیست و سه سال دوران نبوت پیامبر گرامی اسلام (ص) به صورت الفاظ بوقوع پیوسته است.

امام باقر (ع) فرموده که اند:

"عمل صالح در شب قدر از قبیل نماز، زکات و کارهای نیک دیگر بهتر است از عمل در هزار ماه که در آن شب قدر نباشد".

شب قدر فرصتی است طلایی و بهتر است تا مادر این شب خوبی هارا

جایگزین بدیها، صلح و صفارا جایگزین اختلاف و تفرقه، احسان و نیکی را جایگزین ظلم و ستم، صلح و رحم را جایگزین قطع رحم نماییم. در این شب بهتر است تا با دادن صدقات و اعمال نیک برای آبادانی آخرت خود بپردازیم.

در شب قدر به ولی امر (امام زمان وقت) تفسیر کارها و حوادث نازل میشود و در باره خویش و دیگر مردمان مأمور به دستورهایی میشود.

اعمال شبهای قدر (شب های ۱۹، ۲۱ و ۲۳ ماه مبارک رمضان) بسیار زیاد است که از حوصله این این ستور بیشتر میباشد.

در پایان از خداوند قادر و توانا به حرمت این شب مبارک قدر استدعاء داریم تا در تمام جهان اسلام عموماً و در مملکت مظلوم افغانستان ما خصوصاً صلح و آرامش واقعی را برقرار نماید.

پوهنوال داکتر اسدالله حیدری
۱۷، ۷، ۲۰۱۴، سدن، استرالیا

مآخذ:

- ۱- قاموس قرآن، سید علی اکبر قرشی
- ۲- فرهنگ فارسی عمید، تألیف حسن عمید
- ۳- المیزان، استاد علامه سید محمد حسین طباطبائی
- ۴- انسان و سرنوشت، شهید مرتضی مطهری
- ۵- حصن التوحید
- ۶- اسرار الصیام
- ۷- مجمع البیان
- ۸- کافی
- ۹- الکافی